

Розділ 4. ПРОФЕСІЙНО-ТВОРЧА САМОРЕАЛІЗАЦІЯ ПЕДАГОГА У СУЧАСНІЙ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНІЙ ПРАКТИЦІ

УДК 37.091.12:005.962.133-051

© 2017

Гориславець Є.О.

СТАН СФОРМОВАНOSTІ ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАЦІВНИКІВ МЕТОДИЧНИХ СЛУЖБ

У статті надаються результати вивчення стану сформованості професіоналізму діяльності методичних працівників на основі визначення науково обґрунтованої критеріально-рівневої бази і розробленого діагностичного інструментарію. На основі структурно-функціонального підходу визначення компонентів професіоналізму педагогічної діяльності працівників методичних служб були розроблені відповідні критерії та показники сформованості рівнів професіоналізму педагогічної діяльності методистів, а саме: діагностичні, орієнтаційно-прогностичні, конструктивно-проектувальні, організаторські, інформаційно-пояснювальні, комунікативно-стимулюючі, аналітико-оцінювальні, дослідно-творчі. Для оцінки стану сформованості професіоналізму педагогічної діяльності працівників методичної служби був розроблений діагностичний інструментарій у вигляді спроектованої анкети самооцінки і виділені рівні сформованості професіоналізму діяльності методичних працівників (високий, середній, низький).

Ключові слова: педагогічний професіоналізм, методичні працівники, професіоналізм діяльності методиста.

Постановка проблеми у загальному вигляді... Сучасні процеси реформування системи освіти, визначені у новому Законі України «Про освіту» [7] та Концепції Нової української школи, висувають нові вимоги до вчителя, його соціального статусу, кваліфікації і системи підготовки. Трансформаційні процеси торкаються і педагогічних працівників методичних служб (центрів), які за своїм професійним призначенням мають надавати вчителям кваліфіковані консультативно-методичні послуги різноманітного функціонального значення, що зумовлює специфічний характер їх педагогічного професіоналізму і відповідно визначення наукових засад оцінювання стану його сформованості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми... Проблема професіоналізму педагогічної діяльності працівників методичних служб спирається на результати науково-педагогічних пошуків у сфері психології праці, професіології, акмеології щодо розробки аналітичних моделей успішного фахівця та його професіоналізму (Б.Г. Ананьєв, С.М. Архангельський, М.Д. Левитов, К.К. Платонов, М. Д. Ломов, Є.О. Климов, О.М. Іванова, А. К. Маркова, Б.О. Федоришин, В.Д. Щадриков та ін.); теорії і методики професійної освіти, дидактики, педевтології, педагогічної акмеології щодо вивчення феноменології педагогічної творчості, майстерності, професіоналізму освітянських кадрів (О.А. Абдуліна, Ю.П. Азарова, Ю.К. Бабанський І.Д. Багаєва, Є.С. Барбіна, Ф.Н. Гоноболін, Н.В. Гузій, О. А. Дубасенюк, І.А. Зязюн, В.А. Кан-Калик, О.А. Коваленко, В.А. Крутецький, Н.В. Кузьміна, З.Н. Курлянд, Ю.Н. Кулюткін, А.К. Маркова, С.О. Сисоєва, В.А. Сластьонін, О.І. Щербаків та ін.); теорії й організації методичної роботи, діяльності методичних служб і центрів (С.К. Абдулліна, Б. В. Гадзецький, В.В. Гуменюк, Г.С. Данилова, А.М. Єрмола, І.П. Жерносець, О.І. Зайченко, Н.І. Клокар, М. Ю. Красовицький, С.В. Крисюк, Г.М. Литвиненко, В.В. Олійник, М.М. Поташник, Н.Г. Протасова, В.І. Пуцов, Т.М. Сорочан, К.М. Старченко, Т.А. Сергєєва, Н.М. Уварова та ін.), які окреслили вихідні теоретико-методичні позиції.

Разом із тим, на сьогодні бракує цілісних досліджень феномена професіоналізму діяльності методичних працівників загалом та наукових засад вивчення стану його сформованості, зокрема.

Формулювання цілей статті... Метою публікації є вивчення стану сформованості професіоналізму діяльності методичних працівників на основі визначеної науково обґрунтованої критеріально-рівневої бази та розробленого діагностичного інструментарію.

Виклад основного матеріалу дослідження... Феномен педагогічного професіоналізму активно досліджується науковцями протягом останніх десятиліть. Розуміння цього складного, багатоконпонентного особистісно-діяльнісного утворення засвідчує неоднозначність існуючих підходів до витлумачення його сутності, змісту та структури. Разом із тим, передусім в акмеології, ствердилось визначення сутності цього поняття у двох основних векторах – професіоналізму особистості та професіоналізму діяльності.

Поняття педагогічного професіоналізму вперше було уведено у науковий обіг Н.В. Кузьміною та розглядалося у діяльнісному аспекті. Професіоналізм педагогічної діяльності, на думку автора, полягає у володінні учителем мистецтвом формування в учнів готовності до продуктивного вирішення задач у наступній системі засобами свого предмета (фаху) за відведеній на навчально-виховний процес час [4, с. 8]. Цікавим є концептуальний підхід А.К. Маркової, згідно якого професіоналізм педагогічної діяльності розглядається у поєднанні соціального, діяльнісного та особистісного аспекту через призму професійно-педагогічної

компетентності, що виражається в єдності таких її сторін як педагогічна діяльність (технологія вчительської праці), педагогічне спілкування (її клімат та атмосфера) і особистість учителя (ціннісні орієнтації, ідеали) [5, с. 58]. На думку Н.В. Гузій, професіоналізм педагогічної діяльності як міра продуктивності педагогічної діяльності – це процес реалізації продуктивної практичної і психологічної (зовнішньої і внутрішньої) активності учителя-вихователя, що характеризується рефлексивністю управління педагогічними процесами, поліфункціональністю педагогічної діяльності, цілісністю та повнотою її психологічної структури [2].

Г.С. Данилова вперше робить спробу уточнення особливостей професіоналізму діяльності методичних працівників та виокремлює такі основні критерії оцінки діяльності методистів як рівень удосконалення професійної кваліфікації методиста з позицій вимог, яким він повинен відповідати (знання, вміння, особисті якості); технологічність безпосередньої діяльності методиста (раціональна організація і висока виробнича праця, творчий підхід до виконання функцій, що сприяють формуванню методичної культури вчителя); результати виконання функціональних обов'язків (організація управління освітою педагогів у регіоні; виявлення, вивчення і пропаганда передового педагогічного досвіду, консультування педагогічних працівників; підготовка друкованої продукції; участь у проведенні заходів з учнями тощо) [3, с. 94].

У своїх дослідженнях професіоналізму діяльності методичного працівника ми визначаємо це поняття як цілісний, багатокомпонентний, складноструктурований феномен, що зумовлює процес і результат реалізації продуктивної практичної і особистісно-психологічної активності методиста та відображає поліфункціональність змісту його педагогічної діяльності.

Аналіз психолого-педагогічної літератури представляє широкий вибір пошуку варіантів для тлумачення функціонального змісту професіоналізму діяльності методичних працівників. За номенклатурою функції педагогічної діяльності авторські концепції науковців суттєво різняться, хоча за своїм змістом вони не є протирічними, а швидше доповнюють одне одного та в цілому вказують на важливість поліфункціональності педагогічної діяльності як важливої ознаки її продуктивності. Визначаючи специфічні особливості змісту і структури професіоналізму педагогічної діяльності методиста, ми спиратися на функціональний склад педагогічної діяльності, запропонований В.А. Міжеріковим та М.Н. Єрмоленком, який охоплює наступні групи функцій – діагностичну, орієнтаційно-прогностичну, конструктивно-проектувальну, організаторську, інформаційно-пояснювальну, комунікативно-стимулювальну, аналітико-оцінювальну, дослідно-творчу та гностичну [6].

Науково обґрунтоване вивчення стану сформованості професіоналізму педагогічної діяльності працівників методичних служб вимагало розроблення відповідної критеріально-рівневої бази як цілісного кваліметричного інструментарію. Виходячи з позицій структурно-функціонального підходу, нами було виокремлено основні компоненти змістової структури професіоналізму діяльності методичних працівників, що співвідносяться з відповідними функціями їх діяльності – діагностичний, орієнтаційно-прогностичний, конструктивно-проектувальний, організаторський, інформаційно-пояснювальний, комунікативно-стимулювальний, аналітико-оцінювальний та дослідно-творчий [1, с.10]. Відповідно до визначених компонентів професіоналізму педагогічної діяльності працівників методичних служб були розроблені критерії та показники сформованості рівнів професіоналізму педагогічної діяльності методистів, а саме: діагностичні критерії (здатність проводити моніторинг професійних здобутків та труднощів педагогів, визначати ускладнення в роботі молодих спеціалістів; вміння визначати рівень професіоналізму педагогічної діяльності педагогів), орієнтаційно-прогностичні (здатність формулювати цілі, завдання методичної роботи, прогнозувати результати діяльності; вміння складати план методичної роботи на заданий період), конструктивно-проектувальні (науково-теоретична обізнаність в питаннях теорії й технології педагогічної праці; вміння розробляти програми підвищення кваліфікації педагогічних працівників: добирати навчальний матеріал, методи, засоби та форми роботи з педагогічними працівниками), організаторські (організаційна компетентність щодо підготовки і проведення методичних заходів; вміння здійснювати методичний супровід неперервного вдосконалення педагогічних працівників у міжкурсовий період; сформованість умінь самоменеджменту), інформаційно-пояснювальні (здатність надавати консультативну допомогу педагогічним працівникам в ситуаціях професійних утруднень; здатність надавати допомогу педагогічним працівникам у технології опису та аналізу власного досвіду, написанні авторських програм, посібників тощо; здатність надавати інформаційну допомогу педагогічним працівникам про нові напрямки розвитку освіти), комунікативно-стимулювальні (ціннісне ставлення до професії методиста; розвиненість комунікативних якостей; здатність стимулювати педагогічних працівників до методичної, інноваційної діяльності та самоосвіти), аналітико-оцінювальні (здатність до педагогічної рефлексії власної професійної діяльності) та дослідно-творчі (вміння надавати інформаційно-методичний супровід експериментальній та інноваційній діяльності педагогів; досвід видання інформаційно-методичних матеріалів для надання допомоги педагогічним працівникам у неперервній освіті; здатність проводити відбір сучасних наукових досліджень, методик та надання рекомендацій щодо їх використання).

Розроблена система критеріїв та показників сформованості компонентів професіоналізму діяльності методистів дозволила диференціювати рівні цього багатогранного професійного утворення як певний якісний

стан професійно-педагогічної кваліфікації методистів. Залежно від міри їх прояву та відповідного ступеня розвиненості основних компонентів педагогічного професіоналізму було визначено три рівні його сформованості у методистів – високий (оптимальний); середній (достатній), низький (базовий).

Високий (оптимальний) рівень сформованості педагогічного професіоналізму методистів відрізняється глибокою усвідомленістю відповідальності перед суспільством за результати особистої діяльності, вмінням прогнозувати та оцінювати досягнення науки, психологічною готовністю до самовдосконалення. Методисти високого рівня сформованості педагогічного професіоналізму вміють розвивати творчі пошуки педагогів, стимулювати підвищення їх майстерності. На цьому рівні методисти вміють осмислювати психологічно-педагогічні та науково-методичні концепції, закономірності, принципи, ідеї; аналізувати та конструювати на цій основі власну систему методичної роботи з педагогами; визначати основні напрями роботи з педагогами; планувати роботу з чітко визначеною метою з використанням диференційованого підходу; аналізувати й вивчати прогресивний педагогічний досвід. Сформованість організаторсько-комунікативних умінь особистісно-зорієнтованої педагогічної взаємодії, вербальних та невербальних засобів педагогічної техніки, естетична виразність та етична спрямованість професійних дій засвідчують належний стан культури педагогічної поведінки.

Середній (достатній) рівень сформованості педагогічного професіоналізму методистів поряд із достатньо позитивним та відповідальним ставленням до педагогічної діяльності як до складової професії методиста, особистим сприйняттям її базових цінностей характеризується обмеженістю професійного світогляду нормативно-стереотипними орієнтирами без яскравого індивідуально-смислового наповнення; домінуванням предметно-фахових та функціональних установок, ситуативного інтересу, недостатністю гармонійного розвитку основних компонентів педагогічного професіоналізму. Методисти цього рівня організують діяльність за традиційними зразками; розвивають та формують досвід за аналогією з відомими здобутками у педагогічних колективах. Для методистів цього рівня сформованості педагогічного професіоналізму характерні нормативно-регламентовані комунікативні й організаторські уміння, володіння вербальними та невербальними засобами педагогічної техніки, які забезпечують використання здебільшого навчально-дисциплінарних моделей педагогічної взаємодії.

Низький (недостатній) рівень сформованості педагогічного професіоналізму методистів полягає у вираженій індивідуальності або негативному ставленні до педагогічної діяльності як до складової професії методиста; небаченні в ній можливостей власної самореалізації; неусвідомленості її цінностей та ідеалів; відсутності внутрішніх стимулів для професійно-педагогічного зростання. Методисти цього рівня сформованості педагогічного професіоналізму планують роботу відповідно до вказівок адміністрації без виявлення особистих творчих ініціатив і прогнозування результатів виконання функціональних обов'язків; мають значні утруднення при визначенні основних напрямів роботи з кадрами та зосередженні уваги на актуальних проблемах післядипломної освіти педагогів і раціонального використанні робочого часу; організують діяльність за звичними формами і видами роботи без виявлення власних пропозицій щодо їх вдосконалення. Цей рівень характеризується організаційно-комунікативною неумілістю, слабким володінням мовленнєвими та невербальними засобами педагогічної техніки.

Інструментарій оцінки стану сформованості професіоналізму педагогічної діяльності працівників методичних служб передбачав розроблення «полярної» анкети з бальною шкалою оцінок (від 1 до 9 балів). Оскільки в дослідженні респондентами були методичні працівники – досвідчені фахівці, ми зробили припущення, що респонденти мають критичне ставлення до себе і своєї професійної діяльності та можуть об'єктивно оцінювати досягнуті успіхи, як того вимагає метод самооцінки. Для оцінювання якості виконання виокремлених функцій власної професійної діяльності респондентам було запропоновано оцінити за 9-бальною шкалою (від 7 до 9 балів – високий рівень, від 4 до 6 – середній рівень, від 1 до 3 – низький рівень) кожний з покомпонентних критеріїв професіоналізму діяльності методистів. Відповідно було виділено три рівні сформованості професіоналізму: від 19 до 69 балів – низький рівень; від 70 до 120 балів – середній; від 121 до 171 балів – високий рівень.

Дослідження проводилось на базі Науково-методичного центру управління освіти Шевченківської районної в місті Києві державної адміністрації. Було проведено анкетне опитування, побудоване на основі самооцінки за визначеними вище критеріями. За результатами самооцінювання учасників експерименту 100% респондентів експериментальної групи показали високий рівень сформованості професіоналізму діяльності, сума балів за всіма показниками критеріїв професіоналізму діяльності методистів знаходиться в межах діапазону 121-171 балів високого рівня сформованості професіоналізму діяльності методичних працівників (значення коливаються від 149 до 171 бали). Середній бал сформованості професіоналізму діяльності в опитуваній групі склав 162,55 бали.

Проаналізовані й узагальнені отримані емпіричні дані проведеного опитування представлено у табл.1, де за кожним показником критеріїв професіоналізму діяльності методистів обчислено середньоарифметичне значення на основі первинних даних самооцінки респондентів.

Таблиця 1

Результати вивчення стану сформованості професіоналізму діяльності методичних працівників за визначеними критеріями

Критерії	Показники	Середній бал за показником	Середній бал за критерієм	Рівень сформованості
Діагностичні	1.1 Здатність проводити моніторинг професійних здобутків та труднощів педагогів, визначати ускладнення в роботі молодих спеціалістів	8,64	8,45	Високий
	1.2. Вміння визначати рівень професіоналізму педагогічної діяльності педагогів	8,27		
Орієнтаційно-прогностичні	2.1. Здатність формулювати цілі, завдання методичної роботи, прогнозувати результати діяльності	8,23	8,55	Високий
	2.2. Вміння скласти план методичної роботи на заданий період	8,86		
Конструктивно-проектувальні	3.1. Науково-теоретична обізнаність в питаннях теорії й технології педагогічної праці	8,36	8,32	Високий
	3.2. Вміння розробляти програми підвищення кваліфікації педагогічних працівників: добирати навчальний матеріал, методи, засоби та форми роботи з педагогічними працівниками	8,27		
Організаторські	4.1. Організаційна компетентність щодо підготовки і проведення методичних заходів	8,73	8,55	Високий
	4.2. Вміння здійснювати методичний супровід неперервного вдосконалення педагогічних працівників у міжкурсовий період	8,64		
	4.3. Сформованість умінь самоменеджменту	8,27		
Інформаційно-пояснювальні	5.1. Здатність надавати консультативну допомогу педагогічним працівникам в ситуаціях професійних утруднень	8,77	8,67	Високий
	5.2. Здатність надавати допомогу педагогічним працівникам у технології опису та аналізу власного досвіду, написанні авторських програм, посібників тощо	8,55		
	5.3. Здатність надавати інформаційну допомогу педагогічним працівникам про нові напрямки розвитку освіти	8,68		
Комунікативно-стимулювальні	6.1. Ціннісне ставлення до професії методиста	8,86	8,70	Високий
	6.2. Розвиненість комунікативних якостей	8,68		
	6.3. Здатність стимулювати педагогічних працівників до методичної, інноваційної діяльності та самоосвіти	8,55		
Аналітико-оцінювальні	7.1. Здатність до педагогічної рефлексії власної професійної діяльності	8,36	8,36	Високий
Дослідно-творчі	8.1. Вміння надавати інформаційно-методичний супровід експериментальній та інноваційній діяльності педагогів	8,64	8,61	Високий
	8.2. Досвід видання інформаційно-методичних матеріалів для надання допомоги педагогічним працівникам у неперервній освіті	8,50		
	8.3. Здатність проводити відбір сучасних наукових досліджень, методик та надання рекомендацій щодо їх використання	8,68		

Результати опитування засвідчують, що найвищий результат сформованості професіоналізму діяльності методистів експериментальної групи виявлено за комунікативно-стимулювальним (8,70 б.), інформаційно-пояснювальним (8,67 б.) та дослідно-творчим критеріями (8,61 б.). Це вказує на те, що методисти експериментальної групи якісно надають консультації педагогічним працівникам, вміють стимулювати та мотивувати їх у здійсненні інноваційної роботи, виявляють високе ціннісне ставлення до професії методиста. Працюючи в режимі проектної роботи, методисти виявляють високий рівень сформованості професіоналізму діяльності з дослідно-творчих критеріїв, що підтверджує наявність великої кількості реалізованих експериментальних творчих проектів в районі (хмарні, ігрові технології в школах).

Водночас, рівень сформованості професіоналізму діяльності методистів з діагностичних (8,45 б.), аналітико-оцінювальних (8,36 б.) та конструктивно-проектувальних (8,32 б.) критеріїв в межах високого рівня сформованості професіоналізму обіймає найнижчі щаблі. Це може бути пов'язано з нестачею часу в методистів на рефлексію власної діяльності через перевантаженість та напруженість праці; недостатньою озброєністю знаннями щодо основ педагогічного професіоналізму, його структурно-компонентного складу та діагностики його рівнів у педагогічних працівників; можливими змінами та нововведеннями у проектуванні власної роботи і складанні планів методичної роботи. Водночас, орієнтаційно-прогностичні (8,55 б.) та організаторські (8,55 б.) критерії посідають середнє місце в шкалі результатів самооцінки професіоналізму діяльності, що свідчить про належний рівень проведення методистами експериментальної групи методичних організаційних заходів та прогнозування власної роботи.

Аналіз результатів опитування свідчить про висококваліфікований кадровий склад Науково-методичного центру управління освіти Шевченківської районної в місті Києві державної адміністрації (методисти вищої категорії – 82%, першої категорії – 9%, другої категорії – 5%, спеціалісти – 5%) та високий рівень сформованості професіоналізму педагогічної діяльності (за результатами самооцінки). Водночас деякі аспекти діяльності методистів Науково-методичного центру району вимагають подальшого розвитку з урахуванням професійних утруднень та запитів методичних працівників і тенденцій розвитку освітньої сфери у використанні форм проведення організаційно-методичних заходів.

Висновки... Таким чином, запропонована критеріально-рівнева база дозволила здійснити оцінку стану сформованості професіоналізму педагогічної діяльності методичних працівників на основі методу самооцінки для подальшого пошуку дієвих шляхів розвитку окремих його компонентів.

Використана література:

1. Гузій Н.В., Гориславець Є.О. Професіоналізм діяльності методичних працівників у контексті структурно-функціонального підходу / Н.В. Гузій, Є.О. Гориславець // Науковий часопис НПУ ім. М.П. Драгоманова – Серія 16 «Творча особистість учителя: проблеми теорії і практики». – 36.наук.пр. – Вип. 28 (38). – Київ : Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, – 2017. – С. 7-12.
2. Гузій Н.В. Педагогічний професіоналізм: історико-методологічні та теоретичні аспекти: монографія / Н.В. Гузій. – К. : НПУ імені М.П. Драгоманова, 2004. – 243 с.
3. Данилова Г.С. Методичні служби України: проблеми управління, професійна підготовка: навч.-метод. посіб. / Г.С. Данилова. – К. : ІЗМН, 1997. – 226 с.
4. Кузьміна Н.В. Диагностика продуктивности деятельности преподавателя и мастера производственного обучения как фактор повышения профессионализма // Проблемы диагностики факторов продуктивной деятельности педагогического коллектива среднего профтехучилища / Н.В. Кузьмина. – Л. : ВНИИ проф.-тех. образования, 1988. – С. 5-17.
5. Маркова А.К. Психология профессионализма / А.К. Маркова. – М. : Международный гуманитарный фонд «Знание», 1996. – 312 с.
6. Мижериков В.А., Ермоленко М.Н. Введение в педагогическую профессию / В.А. Мижериков, М.Н. Ермоленко. – М. : Пед. общество России, 1999. – 268 с.
7. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 №2145-VIII // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 2017. – №38-39. – С. 380.

Гориславец Е.А.

СОСТОЯНИЕ СФОРМИРОВАННОСТИ ПРОФЕССИОНАЛИЗМА ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ РАБОТНИКОВ МЕТОДИЧЕСКОЙ СЛУЖБЫ

Статья посвящена проблеме изучения состояния сформированности профессионализма деятельности методических работников на основе определения научно обоснованной критериально-уровневой базы и разработанного диагностического инструментария. На основе структурно-функционального подхода определения компонентов профессионализма педагогической деятельности работников методических служб были разработаны соответствующие критерии и показатели сформированности уровней профессионализма педагогической деятельности методических работников. Для оценки состояния сформированности профессионализма педагогической деятельности методических работников службы был разработан диагностический инструментарий в виде спроектированной анкеты самооценки и выделены уровни сформированности профессионализма деятельности методических работников.

Ключевые слова: педагогический профессионализм, методические работники, профессионализм деятельности методиста..

Y.A.Horyslavets

PEDAGOGICAL EXPERTISE LEVELS OF THE ACADEMIC SERVICE SPECIALISTS

The article provides the research results of the expertise levels of the education supervisors' work based on the scientifically grounded self-developed criteria, levels and diagnostic tools. In terms of the structural and functional approach to defining the components of pedagogical expertise of the specialists of academic services, the author has developed the following criteria and rates of pedagogical expertise levels of the education supervisors' work: diagnostic, orientation and prognostic, structural and planning, organizational, informational and explanatory, communicative and stimulating, analytically evaluative, experimental and creative. To evaluate the pedagogical expertise level of the academic services specialists, some diagnostic tools have been developed, those including the self-developed questionnaire for self assessment and the set of levels (high, medium, low) of the education supervisors' expertise.

Key words: pedagogical expertise, education supervisors, expertise of education supervisor.

Подано до редакції 25.10.2017.

Рекомендовано до друку докт.пед.наук, проф. Н.В.Гузій

УДК 37.041 (09) (47)

© 2017

Дубровіна І.В.

ПЕДАГОГІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФОРМУВАННЯ ПОЗИТИВНОЇ МОТИВАЦІЇ ВЧИТЕЛІВ НА САМООСВІТНЮ ДІЯЛЬНІСТЬ

У статті розглядається проблема забезпечення напрямів стимулювання позитивної мотивації до самоосвітньої діяльності, визначення у педагогів відповідних рівнів мотивації до самоосвітньої діяльності, окреслення активних форм та методів навчання в умовах підвищення фахової кваліфікації. Автор визначає стимули мотивації до самоосвітньої діяльності рушійними силами поведінки і професійної діяльності педагогів, які сприяють усвідомленню ними своїх потреб та допомагають сформувати ієрархію особистісно-професійних цінностей.

Ключові слова: позитивна мотивація, стимулювання, творчий педагог, самоосвітні компетентності, активні форми і методи навчання, система підвищення кваліфікації.

Постановка проблеми у загальному вигляді... На сучасному етапі модернізації професійної освіти особливого значення набуває проблема підготовки творчого вчителя. Одним із аспектів фахового удосконалення виступає забезпечення цілеспрямованого формування позитивної мотивації на необхідність самоосвітньої діяльності. Адже саме цей напрям професійного самовдосконалення збагачує існуючі мотиви професійного зростання, породжує нові мотиви за рахунок переходу стимулів у стійкі мотиви, збагачує творчий потенціал педагогічних кадрів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми... Існуюча джерельна база з проблеми дослідження представлена різноманітними підходами, серед яких ґрунтовні дослідження мотиваційної сфери фахівців, її стимулювання як засіб підвищення професійного рівня спеціаліста (С. Вершловський, С. Елканов, В.Ковальчук, А. Орлов та ін.); активізація та регулювання навчально-професійної діяльності, посилення мотиваційної сфери спеціалістів протягом усього періоду фахового зростання (А. Вербицький, Л. Гордіна, Є. Ільїна та ін.). Водночас, деякі науковці (Н.Кузьміна, І. Наумченко) вказують на ряд невіршених питань окресленої проблеми: відсутність універсальної класифікації мотивації професійного зростання фахівця, неоднотайність у визначенні сили впливу матеріальних і моральних чинників на самоосвітню діяльність педагогічних працівників; не достатня дослідженість механізмів стимулювання мотивації до самоосвітньої діяльності [8; 9].

Формулювання цілей статті... Мета даної статті полягає у забезпеченні напрямів стимулювання позитивної мотивації до самоосвітньої діяльності, визначення у педагогів відповідних рівнів мотивації до самоосвітньої діяльності, окресленні активних форм та методів підвищення мотивації до самоосвітньої діяльності в умовах підвищення фахової кваліфікації.

Виклад основного матеріалу дослідження... Стимулювання мотивації до самоосвітньої діяльності з одного боку, має індивідуально зорієнтований характер і залежить від кожної індивідуальності, з другого боку – обумовлене підтримкою колег, адміністрацією школи, спілкою методичних об'єднань, ставленням до вчителя з боку колег і учнів; потребою у професійному самовдосконаленні. Причому, чим вище рівень творчого потенціалу педагога, тим різнобічніша і результативніша самоосвітня діяльність, тим частіше стимули переходять у мотиви, зовнішня стимуляція – в самоосвітню діяльність. Все це дозволяє нам вважати стимули рушійними силами поведінки і професійної діяльності педагогів, які сприяють усвідомленню ними своїх потреб і на підставі відповідних мотивів допомагають сформувати ієрархію особистісно-професійних цінностей.

Розгляд мотиваційно-вольової сфери фахівця, внаслідок чого відбувається активний процес перетворення зовнішнього впливу на внутрішній поштовх, дію, набуття педагогічних компетентностей спиралось на наступні висунуті положення: